

Для фону необхідно обирати «спокійні» тони – як світлі, так і темні. Все залежить від кольорового співвідношення інших елементів сторінки. Текст та ілюстрація повинні бути досить контрастні щодо фону. Слід уникати зворотних контрастів для великих текстових блоків, оскільки при їх читанні очі швидко стомлюються.

Яскраві дрібні деталі (рисунки, тексти) на яскравому фоні також ускладнюють сприйняття. Від перефокусування очі втомлюються, через що з'являється ефект «мерехтіння», а увага розсіюється. Кольори бажано використовувати відповідно до їх загальноприйнятого значення. Наприклад, червоний колір може відображати важливість повідомлення, небезпеку, заборону. Але це не стосується його використання в інших випадках. Не варто забувати, що у спроектованих на екран зображеннях може спостерігатися спотворення кольорів. Контрасти при цьому нівелюються, загальний ефект може змінитися до невпізнання. Тому необхідно перевірити, як змінюється кольорова гама при її збільшенні на проекторі.

Отже, розробка електронних посібників вимагає ретельного планування, підготовки та часових затрат. До роботи залучається чимала кількість працівників. Це значно збільшує витрати на розробку і створення якісного електронного посібника.

Література:

1. Ганенко А. П., Милованов Ю. В. Оформление текстовых и графических материалов: учеб. пособие. М., 2001. 352 с.
2. Шикин Е. В. Компьютерная графика. М.: Диалог-Мифит, 1995. 288 с.

Меленюк Роман Андрійович

головний державний ревізор інспектор відділу контролюно-перевірочної роботи фізичних та samozайнятих осіб управління податків і зборів з фізичних осіб ГУДФС у Тернопільській області

ПОДАТКОВА СОЦІАЛЬНА ПІЛЬГА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ

Специфіка пільгового оподаткування доходів фізичних осіб характеризується тим, що від оподаткування звільняється певна частина

доходу платника податку, якщо цей дохід дорівнює відповідному обсягу, визначеному щорічно Законом України «Про Державний бюджет України» і він залежить від прожиткового мінімуму доходів громадян і мінімальної величини заробітної плати. Податковий кодекс України пільгу з оподаткування доходів фізичних осіб трактує як податкову соціальну пільгу, адже при її використанні досягається відповідний соціальний ефект.

Відповідно до положень Податкового кодексу податкова соціальна пільга з 01.01.2011 р. до 31.12.2018 р. дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, – для будь-якого платника податку.

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень (див. табл. 1). При цьому кодексом не усунуто проблему обмеження щодо прав користувачів податковою соціальною пільгою. Так, положення, що нею може скористатися «будь-який платник податку», є лише декларованим, оскільки пільга для громадян усіх категорій пільговиків (інвалідів, одиноких батьків, героїв України, учасників бойових дій тощо) застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку як заробітна плата.

Таким чином, дані, представлені у таблиці 1 показують динаміку поступового зростання величини прожиткового мінімуму доходів громадян у період 2011-2019 рр. з 941 грн. до 1921 грн., або на 980 грн. Річні темпи зростання прожиткового мінімуму не є стабільними. Зокрема, якщо у 2012 р. у порівнянні з 2011 р. величина прожиткового мінімуму для працездатних громадян зросла на 132 грн., то у наступних роках – 72 грн. та 71 грн. відповідно. У 2014-2015 рр. показник прожиткового мінімуму не змінювався, а у 2016 р. цей показник зріс на 160 грн. і становив 1378 грн. У 2017 р. відбулося чергове зростання прожиткового мінімуму громадян до 1600 грн. або на 222 грн., у 2018 р. – на 162 грн. до 1762 грн., а у 2019 р. – на 159 грн. до 1921 грн. При цьому за аналізований

період рівень інфляції був значно вищим, що практично знизило життєвий рівень громадян в Україні.

Таблиця 1

**Розмір податкової соціальної пільги зі ПДФО в Україні
у 2011-2019 рр.**

Рік	Граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги, грн.	Прожитковий мінімум (ПМ), грн.	Розмір пільги, % ПМ	Сума податкової соціальної пільги, грн.		
				100 % для осіб, визначених у пп. 169.1.1 та пп. 169.1.2 ПКУ	150 % для осіб, визначених у пп. 169.1.3 ПКУ	200 % для осіб, визначених у пп. 169.1.4 ПКУ
2011	1320,00	941,00	50	470,50	705,75	941,00
2012	1500,00	1073,00	50	536,50	804,75	1073,00
2013	1610,00	1147,00	50	573,50	860,25	1147,00
2014	1710,00	1218,00	50	609,00	913,50	1218,00
2015	1710,00	1218,00	50	609,00	913,50	1218,00
2016	1930,00	1378,00	50	689,00	1033,50	1378,00
2017	2240,00	1600,00	50	800,00	1200,00	1600,00
2018	2470,00	1762,00	50	881,00	1321,50	1762,00
2019	2690,00	1921,00	50	960,50	1440,75	1921,00

Зазначимо, що прожитковий мінімум – це вартісна величина достатня для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості.

До працездатних осіб належать особи, які не досягли встановленого законом пенсійного віку. До осіб, які втратили працездатність, належать особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку, особи, які досягли пенсійного віку, що дає право на призначення пенсії на пільгових умовах, та непрацюючі особи, визнані інвалідами в установленому порядку.

Зростання прожиткового мінімуму громадян за останні роки обумовило зростання розміру граничного доходу платника податку, який дає право на отримання податкової соціальної пільги з 1320 грн. у 2011 р. до 2690 грн. у 2019 р., або на 1370 грн.

Податкова соціальна пільга характеризується перерозподільчими властивостями при оподаткуванні доходів громадян, оскільки визначає групи платників за їх соціальним статусом та спроможністю до праці. Існуючий підхід в певній мірі реалізує принцип платоспроможності платника податку на доходи фізичних осіб. Так, при розмірі прожиткового мінімуму для працездатної особи станом на 01.01.2019 року у сумі 1921 грн. граничний дохід для застосування ПСП у 2019 році становить:

$$1921 \text{ грн.} \times 1,4 = 2690 \text{ грн.}$$

Однак розмір мінімальної зарплати з 01.01.2019 року в Україні складає 4173 грн. А згідно чинного законодавства менше цієї величини не може нараховуватися зарплата працівникові за виконану місячну норму праці. Відтак можемо стверджувати, що ПСП не буде застосовуватися до доходів переважної більшості працівників, адже розмір їхньої заробітної плати має бути вищим за 4173 грн., а граничний дохід для застосування ПСП на 2019 рік- 2690 грн.

Також потрібно зазначити, що згідно чинного законодавства розмір загальної ПСП на 2019 рік становить 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), установленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ):

$$1921 \text{ грн.} \times 50\% = 960,5 \text{ грн.}$$

Відтак загальною ПСП зможуть скористатися лише працівники, які працюють на умовах неповного робочого дня (і то не завжди). Скажімо, якщо працівник працює на 0,6 ставки, то гарантований мінімальний розмір його зарплати становить:

$$4173 \text{ грн.} \times 0,6 = 2503,8 \text{ грн.}$$

Тобто, він матиме право на загальну ПСП, оскільки обмежень стосовно графіку та умов роботи працівників норми Податкового кодексу України не містять. Він визначає тільки граничний розмір заробітної плати, отримуваний від одного роботодавця, який надає право на застосування ПСП, а саме: він не може перевищувати у 2019 році 2690 грн. (пп. 169.4.1 ПКУ).

До того ж, за певних обставин (відпустка без збереження заробітної плати, відпустка по догляду за дитиною до трьох років, прогули тощо), коли працівник не відпрацював місячної норми робочого часу, зарплата за

місяць теж може бути менше за 2690 грн., і, відповідно, такий працівник матиме право на загальну ПСП.

Також є окремі категорії осіб, які за певних умов мають право на ПСП у 2019 році навіть при такому збільшенні мінімальної зарплати. Йдеться про застосування ПСП на дітей. Граничний розмір доходу, який надає право на отримання ПСП одному з батьків у випадку та в розмірі визначається як добуток граничного розміру доходу для застосування ПСП і відповідної кількості дітей (у 2019 році — 2690 грн. x кількість дітей).

Тобто за наявності в працівника 2-х і більше дітей до 18 років граничний розмір доходу для застосування ПСП зростає кратно кількості дітей і в 2019 році становитиме:

- якщо двоє дітей — 5380 грн (2690 грн x 2);
- якщо троє дітей — 8070 грн (2690 грн x 3).

Більше того, як стверджують фахівці, вплив ПСП на доходи низькодохідних верств населення не завжди є адекватним та справедливим. Так, різниця у доході платника податку в 1 грн. збільшує вилучення, а відтак зменшує доходи платника на 6,4%. А якщо дохід платника дорівнює прожитковому мінімуму, то ефективна ставка вилучень до бюджету та військовий збір складають 10,5% [1]. А це означає, що для таких осіб їхні доходи після оподаткування будуть меншими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму майже на 11%.

Відтак нескладно порахувати, як це відобразиться на родинях з дітьми та іншими непрацездатними особами. Також держава не вбачає необхідності надання пільг в оподаткуванні, якщо платник виховує лише одну дитину віком до 18 років, що також є порушенням принципу справедливості оподаткування.

Звичайно, ми свідомі того, що підвищення рівня неоподатковуваних доходів призведе до суттєвого зниження податкових надходжень. Однак, на наш погляд, компенсувати надходження до бюджетів можна за рахунок виведення значної частини доходів з «тіні», а також посиленням контролю за діяльністю фірм, що працюють з офшорами.

До того ж, у вітчизняній практиці через поширення приховування доходів від оподаткування значна частина податкових соціальних пільг надається тим платникам, які насправді її не потребують, оскільки вони отримують порівняно високі доходи, котрі, як правило, приховуються від оподаткування.

Література:

1. Кирильчук М. Податкова соціальна пільга – 2019: за ким залишається на неї право. Г. *Інтерактивна бухгалтерія*. 2019. № 2. (2/3 січня). URL: <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/9007/104401> (дата звернення: 28.10.2019 р.).

Мелих Оксана Юріївна

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

ВАЛЮТНИЙ КУРС ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИХ ГАЛУЗЕЙ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Посилення глобалізаційних тенденцій у світовому економічному просторі супроводжується зростанням ролі міжнародних валютно-фінансових відносин, які, з одного боку, виступають як самостійна форма міжнародних економічних відносин, а з іншого – обслуговують увесь спектр економічних зв'язків і, зокрема, міжнародний рух товарів та послуг. Так, розбудова в Україні відкритої ринкової економіки, інтеграція її у світовий економічний простір зумовлюють прямий вихід переважної більшості суб'єктів національної економіки на світовий ринок, активну їх участь у міжнародних торговельних, валютних, кредитних операціях, міжнародних розрахунках. Регулярні розрахунки з іноземними партнерами стали повсякденною практикою для багатьох підприємств, установ та організацій у сучасній Україні, що, у свою чергу, породжує ряд ризиків, особливо валютних, і необхідність їх мінімізації.

Коливання курсу національної грошової одиниці, як результат дії екзогенних та ендогенних чинників й реалізації валютної політики держави, відчутно впливає на сальдо експортно-імпортних операцій та конкурентоспроможність країни на світових ринках. Так, укріплення валютного курсу, негативно впливаючи на цінову конкурентоспроможність та, як наслідок, зумовлюючи уповільнення темпів зростання експорту, падіння його рентабельності, породжує негативні тенденції в динаміці зовнішньоторговельного балансу держави. Водночас, апреціація обмінного курсу сприяє модернізації виробничого апарату внаслідок здешевлення технологічного імпорту й зростання